

ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЄС

Садченко Марина Михайлівна, доцент кафедри фінансового права та фіскального адміністрування Національної академії внутрішніх справ, к.ю.н.

Толочко Олена Олегівна, курсант III курсу Навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ

На даний момент багато уваги науковцями-правовиками приділяється податковій (фіскальній) системі, її недолікам для того, аби проаналізувати та зробити вірні висновки для покращення системи по сплаті податків, встановленню нових та удосконаленню старих штрафних (фінансових) санкцій.

У даний час в Україні ставка податку для всіх однакова незалежно від соціального статусу, статевої ознаки, політичних поглядів, але ставки є досить високими і велика кількість громадян не згодні з законодавством та багато людей вважають не правильним сплачувати податки в повній мірі.

Тіньова економіка в Україні є однією з найбільших перешкод розвитку конкурентоспроможності країни, зростання соціальних стандартів життя населення та інтеграції в європейське співтовариство. Вона є відображенням активної криміналізації економічних процесів, високої корумпованості органів державної влади та низької правової і податкової культури юридичних та фізичних осіб. На даний час з проблемами присутності тіньової економіки стикаються майже всі країни світу. В одних її обсяги фіксуються на рівні, що не має значного впливу на економіку, а в інших — є свідченням існування відтворювальної системи тіньових економічних відносин. До другої категорії, на жаль, відноситься Україна, обсяги тіньової економіки якої за різними джерелами фіксується на рівні 46.8% ВВП, коли в країнах Європейського Союзу (далі ЄС): у Німеччині – 15.3%, Греції – 26.5%, Франції – 14.7%, Італії – 26.8%, Великобританії – 12.2% , Іспанії – 22.2%, Люксембурзі – 9.4 %.

Податковими правопорушеннями є протиправні діяння платників податків, установлених Податковим кодексом України (далі ПКУ) та іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи (п. 109.1 ПКУ).

Податкова система — це сукупність податків, зборів, інших обов'язкових платежів і внесків до бюджету і державних цільових фондів, які діють у встановленому законом порядку. Складається з прямих і непрямих податків. Прямі встановлюються безпосередньо на дохід або власність платника податків, непрямі включаються у вигляді надбавки до ціни товару і сплачуються споживачем.

За порушення законів з питань оподаткування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, застосовуються такі види юридичної відповідальності (п. 111.1 ПКУ):

- фінансова;
- адміністративна;
- кримінальна.

Фінансова відповідальність застосовується у вигляді штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) та/або пені (п. 111.2 ПКУ).

Штрафи включаються до поняття грошового зобов'язання платника податків. Таким чином згідно з п. 14.1.39 ПКУ вважається сума коштів, яку платник податків повинен сплатити до відповідного бюджету як податкове зобов'язання та/або штрафну (фінансову) санкцію.

Граничні строки застосування штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) до платників податків відповідають строкам давності для нарахування податкових зобов'язань, визначеним ст. 102 ПКУ (п. 114.1 ПКУ).

Тобто згідно з п. 102.1 ПКУ контролюючий орган має право провести перевірку та самостійно визначити суму грошових зобов'язань платника податків у випадках, визначених ПКУ, не пізніше закінчення 1095 дня (2555 дня у разі проведення перевірки контрольованої операції відповідно до ст. 39 ПКУ) [2, с. 187].

Податковий борг (недоїмка) – податкове зобов'язання (з урахуванням штрафних санкцій за їх наявності), самостійно узгоджене платником податків або узгоджене в адміністративному чи судовому порядку, але не сплачене у

встановлений строк, а також пеня, нарахована на суму такого податкового зобов'язання.

Пеня – плата у вигляді процентів, нарахованих на суму податкового боргу (без урахування пені), що справляється з платника податків у зв'язку з несвоєчасним погашенням податкового зобов'язання.

Штрафна санкція (штраф) – плата у фіксованій сумі або у вигляді відсотків від суми податкового зобов'язання (без урахування пені та штрафних санкцій), яка справляється з платника податків у зв'язку з порушенням ним правил оподаткування, визначених відповідними законами.

Податкова система в Україні значно відрізняються від податкової системи у країнах-членах ЄС, тому пропоную проаналізувати та порівняти ці дві податкові (фіскальні) системи.

В сучасних умовах порівняння української податкової системи з її аналогами в країнах-членах ЄС потрібно для визначення конкурентоспроможності нашої країни на світовому ринку товарів та інвестицій. Крім цього, Україна прагне бути на рівні з країнами ЄС, а отже нам потрібно розуміти у чому ми їм поступаємося.

У статті 167.1 ПКУ визначено, що ставка податку становить 18% бази оподаткування, але якщо база оподаткування у календарному місяці перевищує десятикратний розмір мінімальної заробітної плати, то до суми такого перевищення застосовується ставка 20%, в той час як у країнах ЄС максимальні ставки податку становлять: у Німеччині – 50%, Греції – 49%, Франції – 42%, Бельгії та Ірландії – 43%, Італії – 36%, Великобританії, Нідерландах, Іспанії, Португалії – 35%, Люксембурзі – 34 %.

За всіма видами основних податків (ПДВ, податок з корпоративного прибутку, податок з доходів громадян, обов'язкові збори соціального страхування) навантаження в Україні є вищим або на рівні середнього за країнами ЄС. Як приклад можу привести наступне: ставка ПДВ в Україні - 20%, в ЄС - 19,4%; податок з прибутку - відповідно 25,0% і 27,4%; соціальні внески підприємств -39,0% і 24,7%. Тільки за рівнем акцизних зборів, які є найефективнішими регулюючими

податками, середні ставки в Україні (2,1% до ВВП) є нижчими, ніж в країнах ЄС (3,1%) [3, с. 264-265].

Лідирує за рівнем корпоративного податку на прибуток Франція зі ставкою у 38%. У п'ятірці лідерів рейтингу також Португалія та Італія, де податок на прибуток компаній становить 31,5% і 31,4% відповідно, у Німеччині корпоративний прибуток складає 30,2%, а у Польщі наближається до українського рівня і складає 18%.

В Україні податок на прибуток юридичних осіб становить 18%, майже така ж ставка у Швейцарії – 17,95%. У Польщі – 19%, в Румунії – 16%.

Тільки з податку на прибуток підприємств фіскальна ефективність української системи може бути порівняна з аналогічними європейськими країнами: цей податок дорівнював в Україні 4,7% ВВП, а у країнах ЄС - 3,1%.

Значно гірше виконується українською податковою системою й регулятивна функція. Наприклад, ПДВ у європейських країнах стягується за декількома ставками для різних за соціальною й економічною значимістю груп товарів і послуг, що забезпечує відповідну зацікавленість щодо їх виробництва і споживання. В Україні ж, як відомо, застосовується єдина ставка, що позбавляє цей податок регулюючого впливу [3, с. 267-268].

Отже, ми можемо зробити висновок з вищенаведеного порівняльного аналізу, що податкова система України має суттєві вади і є набагато обтяжливою як для ведення бізнесу, так і для споживчого попиту порівняно з податковими системами країн ЄС. В країнах ЄС громадяни сплачують податки належним чином, що дає змогу країнам розвиватися та розквітати. Податкова (фіскальна) система України має бути реформована у частині зниження загального податкового навантаження, зміни структури рівня оподаткування, покращення податкового клімату, вдосконалення виконання фіскальної та регулюючої функцій податків, реорганізації самої податково-митної служби тощо. Крім цього, підготовка реформаційних змін повинна відбуватись випереджаючими темпами для того, щоб не відновлювати наше відставання.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755- VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. № 13-14. С. 112.
2. Фінанси підприємств (за модульною системою навчання): теоретично-практичний посібник. / Шило В.П., Ільїна С.Б., Доровська С.С. – К. : Професіонал, 2006. — 288 с.
3. Лондар С.Л. Фінанси: навч. посібник. - Вінниця: Нова Книга. - 2009. – 384 с.